

Anmeldelse.

Fernando Linderberg: Karl Marx og den historiske Socialisme. I. København, Lehmann & Stages Forlag. 1899. (141 S.).

Forfatteren, hvis Specialitet er Motto'er, begynder med et Motto, som anbefaler os fra et Højdepunkt, et Bjerg, at skue ud over den sociale Fremtid; — man vender Bladet og snubler over et nyt Motto, der, som om dets Sandhed var selvindlysende, uden nærmere Begrundelse anbefaler os at betragte Samfundets historiske Udvikling fra Samfundets Dybder, nedenfra: »hvad vi maa overtage fra Socialdemokratiet er først og fremmest Synspunktet fra neden«. Ligeoverfor denne Sætning tillade vi os at stille denne: hvad vi først og fremmest ikke skulle overtage fra Socialdemokratiet er dets Ensidighed; de sociale Spørgsmaal skulle ikke betragtes eksklusivt fra et Arbejderstandpunkt, ej heller eksklusivt fra et Arbejdsgiverstandpunkt, overhovedet ikke fra et ensidigt Klassestandpunkt, men fra det Almenes Standpunkt. Men en Bestræbelse for at gøre Ret og Skel til den ene Side saa godt som til den anden Side maa man ikke vente at træffe hos en Agitator og Fanatiker, der har ondt ved at styre baade sine Tanker og sine Ord. Hos ham vil man træffe

Anmeldelse.

Fernando Linderberg: Karl Marx og den historiske Socialisme. I. København, Lehmann & Stages Forlag. 1899. (141 S.).

Forfatteren, hvis Specialitet er Motto'er, begynder med et Motto, som anbefaler os fra et Højdepunkt, et Bjerg, at skue ud over den sociale Fremtid; — man vender Bladet og snubler over et nyt Motto, der, som om dets Sandhed var selvindlysende, uden nærmere Begrundelse anbefaler os at betragte Samfundets historiske Udvikling fra Samfundets Dybder, nedenfra: »hvad vi maa overtage fra Socialdemokratiet er først og fremmest Synspunktet fra neden«. Ligeoverfor denne Sætning tillade vi os at stille denne: hvad vi først og fremmest ikke skulle overtage fra Socialdemokratiet er dets Ensidighed; de sociale Spørgsmaal skulle ikke betragtes eksklusivt fra et Arbejderstandpunkt, ej heller eksklusivt fra et Arbejdsgiverstandpunkt, overhovedet ikke fra et ensidigt Klassestandpunkt, men fra det Almenes Standpunkt. Men en Bestræbelse for at gøre Ret og Skel til den ene Side saa godt som til den anden Side maa man ikke vente at træffe hos en Agitator og Fanatiker, der har ondt ved at styre baade sine Tanker og sine Ord. Hos ham vil man træffe

ikke blot saadanne uoverlagte Ord som det, at »Civilisationens vidunderlige Fremskridt paa snart sagt alle Omraader« »i det væsentligste er købt« paa Arbejderens Bekostning, skønt det i vort Aarhundrede netop er Arbejderen, der er gaaet mest fremad; — hos ham vil det heller ikke overraske, at han forklarer den nationaløkonomiske Videnskabs anti-socialistiske Holdning, som han dadler, ved at henvise til, at de nationaløkonomiske Videnskabsmænd »gennemgaaende have tilhørt den forholdsvis bedst stillede Del af Samfundet«, og overser, at Marx, Engels og næsten alle de andre Ordførere for den saakaldte »videnskabelige Socialisme«, som han priser, netop have tilhørt den samme Del af Samfundet, netop ikke have staaet ved »Foden af Bakken«, men tværtimod oppe paa »Bakketoppen«. Dette er jo det Ejendommelige: vore Socialdemokrater fortælle os, at alle de, der ikke arbejde med Høvl eller Spade, alle de, hvis Haand ikke er bleven hærdet ved legemligt Arbejde, danne en »reaktionær Masse«, der er og maa være Arbejderstanden og dens Bestræbelser fjendtlig; og saa glemme disse Socialdemokrater, at al den aandelige Næring, de have suget til sig, have de »den reaktionære Masse« at takke for. Hvad vilde der være blevet af det hele Socialdemokrati, naar det ikke hos »den reaktionære Masse« havde fundet sine Ideer? Al Fremskridtsbevægelse er udgaaet fra »den reaktionære Masse«.

Det Emne, Hr. Linderberg har valgt sig, er jo interessant nok, — men magte det kan han ikke. Med sin Ven Weitling trøster han sig saalunde: Vel har jeg ikke læst Filosoferne, men jeg er dog bleven ret gennemtrængt af deres Aand. Men Læseren føle desværre

ikke den samme Overbevisning. Kapitlerne om »den klassiske Filosofi«, »den hegelske Filosofi« osv. ville vist ikke tilfredsstillende mange Læsere. Kapitlerne om Weitling ville vist forekomme temmeligt overflødige. Bogen er udarbejdet paa Grundlag af nogle faa Skrifter, deriblandt især Mehrings; de benyttede Kilder er for Størstedelen meget urene, og, hvad der er det værste, de ere benyttede aldeles kritikløst. En Bemærkning hos en Forfatter om, at »man ligefrem opdrager Forbrydere« for at kunne komme til at straffe dem, sluger Hr. Linderberg raa, og han venter, at hans Læsere skulle gøre ligesaa. Weitlings Kritik karakteriseres som »træffende«, og med Velbehag citeres store og smaa Stykker af ham, blandt de smaa f. Ex. dette: »Kristus vilde ikke have noget med Penge at gøre, men svarede, at man skulde give Kejseren den Mønt, der bar hans Billede . . . Da han ikke vilde have med Pengesystemet at gøre, lod dette System ham nagle til Korset for 30 Sølvpenge«. Hr. Linderberg er saa optagen af sine tyske Hjemmelmænd, at han ikke en Gang giver sig Tid til at oversætte ordentlig, og man finder Germanismer som denne: »Bogen falder i 2 Dele. I en første Del fremfører han . . .«. Maaske vil han have »i en første Del« henført til Trykfejlenes omfattende Klasse. Sammesteds høre »med stor Sandsynlighed for Sandheden«, »Herschbirgerdalene« og adskillige andre Mærkeligheder hjemme. Prøver paa Forfatterens Kritikløshed træffer man overalt i Bogen, altsaa ogsaa strax i det første Afsnit, der bærer den ikke ganske beskedne Titel: »Historisk Indledning«. Denne »historiske Indledning« bestaar for Størstedelen af nogle Udklip af Mehrings Bog. Indledningens Formaal er

at sætte Læseren i den rette Stemning, og for at opnaa dette Formaal sparer Forfatteren ikke med Anklager imod »Kapitalismen«, der »holdt sit Indtog« i Slutningen af det 18. Aarhundrede, og som i det 19. Aarhundrede skabte »en Masseelendighed, som i alt Fald Kristenheden aldrig havde kendt.« Men Hr. Linderberg bruger her et noget for omfattende Udtryk. »Kristenheden« har nok kendt en større Elendighed end den, Maskintekniken i det nittende Aarhundrede bragte ud over Europa. Derimod synes det som om Hr. Linderberg, der dog kun repræsenterer en mindre Del af Kristenheden, ikke har kendt de Skildringer, man har af tidligere Tiders økonomiske og sociale Forhold. Havde han gjort det, vilde han vel have taget lidt lempeligere paa »Maskintekniken«, »Storindustrien«, »Kapitalismen« og det nittende Aarhundredes andre Bussemænd.

I den Grad lader Hr. Linderberg sig paavirke af de halvt eller helt socialistiske, ofte ogsaa atheistiske Bøger, der ere faldne ham i Hænderne, at den kristelige Mand endog forledes til at fornægte sin Kristentro. Der staar skrevet, at ikke en Spurv falder til Jorden uden Guds Vilje. Troen paa dette Guds Ord spottes (S. 8) som »middelalderlig Theologi«. Vil Hr. Linderberg kunne faa Præster til at udstede Anbefaling ogsaa for denne Bog?

A. P.-St.
